

SAMLAREN

T I D S K R I F T

F Ö R

S V E N S K L I T T E R A T U R H I S T O R I S K
F O R S K N I N G

NY FÖLJD. ÅRGÅNG 26

1945

U P P S A L A 1 9 4 5

S V E N S K A L I T T E R A T U R S Ä L L S K A P E T

UPPSALA 1946
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI AB
45442

Om Lidners studietid i Lund.

Av *Nils Palmborg*.

Enligt en notis i Lunds Weckoblad den 25 maj 1775 uppgick antalet studerande vid Lunds universitet »af Frälse och Ofrälse Stånd» år 1774 till hela 131 stycken. En av dessa var den då sjuttonårige Bengt Lidner, som i februari 1774 inskrivits i Göteborgs nation. Vid universitetet stannade han i två år. Det har visat sig, att han ännu i december månad 1775 var kvar i Lund, men han fick då som bekant på grund av någon dunkel historia lämna akademien.

Om Lidners studietid i Lund har Gustaf Ljunggren, Karl Warburg och Lauritz Weibull utforskat åtskilliga ting. Lidner ägnade sig formellt sett åt juridiska studier och kom åtminstone så långt, att den av professor Lars Johan Colling författade avhandlingen »De jure confinementis», som Lidner skulle försvara i december 1775, blev tryckt. Emellertid blev den aldrig ventilerad på grund av respondentens plötsliga avresa från Lund. Troligen hade väl aldrig Lidner blivit så framgångsrik på den juridiska banan. Redan under gymnasietiden i Göteborg hade han ägnat sig åt tillfällighetsdiktning, och med detta fortsatte han i rikt mått under sina akademiska år. I det av professor Colling startade Lunds Weckoblad blev han en flitig medarbetare, och »det är tydligt, att han framför allt drev fria, skönlitterära studier».¹

På vad sätt kunde då Lidner komma i besittning av den allt annat än juridiska litteratur, som han ägnade större delen av sin studietid åt? Göteborgs nation hade redan 1721 beslutat att inrätta ett bibliotek för nationens medlemmar. På hösten 1722 öppnades detta, men troligen blev dess existens av ringa varaktighet, och först 1791 upptogs biblioteksfrågan ånyo till behandling.² I sin nationsförening hade Lidner således inte någon möjlighet att låna böcker för sina »fria» studier. Kanske vågar man förmoda, att hans speciella gynnare vid universitetet, juris professorn Colling och medicine professorn Rosenblad hade privata bibliotek, som Lidner fick begagna. Likaså kan man måhända utläsa något för Lidners studier betydelsefullt i en liten notis, som infördes i Lunds Weckoblad den 12 januari 1775, nämligen att »ifrån Bokhandlaren Holmbergs Boklåda äro åtskilliga Böcker och Piecer nedsända til salu, och finnas i Herr Professoren Collings hus: Förteckning ther uppå skal framdeles vidare i dessa Tidningar meddelas». Denna förteckning synes ha torkat in, men i varje fall finns den möjligheten, att Lidner hos professor Colling fått studera de »Böcker och Piecer», som avlämnats från den holmbergiska bokhandeln.

¹ Schück-Warburg, *Illustr. sv. litteraturhist.*, 3 uppl., del 4 s. 411.

² Jfr Sjöström, *Göteborgs nation i Lund 1669-1906*, Lund 1907, s. 8 ff.

Detta är ju endast lösa antaganden. Det finns emellertid ett sätt att faktiskt konstatera, vilka områden Lidners studier omfattade, nämligen att gå igenom Lunds universitetsbiblioteks utlåningsjournal för åren 1774–1775¹. Den av Alvar Silow i Uppsala universitets årsskrift 1913 publicerade avhandlingen om Tegnér's boklån i samma bibliotek blottade flera för forskningen betydelsefulla ting. För Lidners del har samma utlåningsjournal inte så rikt material att erbjuda, men likväl torde notiserna om hans boklån inte vara utan värde.

Sammanlagt förekommer Lidners namn i journalen tio gånger. Visserligen kan detta antal synas vara ganska ringa, men det är dock vida större än det som hans nationskamrat Thomas Thorén (senare mera känd under namnet Thorild) kom upp till. Under sin fem år långa studietid i Lund 1775–1780 anlätade Thorild universitetsbiblioteket endast två gånger och lånade den första gången en upplaga av Theokritos' idyller² och den andra Rudbecks *Atlantica*.

Under sitt första år i Lund synes Lidner ej ha besökt universitetsbiblioteket. I varje fall finner man ingen anteckning om att han lånat hem någon bok. Samtliga tio lån hänför sig således till år 1775. Det synes, som om Lidner under detta år till någon del ägnat sig åt historiska studier. Några restriktioner beträffande hemlån av skönlitteratur existerade inte vid denna tid. Först 1819 kom det bekanta kanslersbrevet, som bestämde, att studenterna inte fick låna hem några romaner under terminerna. Lidners skönlitterära lån 1775 inskränka sig emellertid till Creutz' *Atis* och Camilla och Marmontels *Sedolärande historier*. När han i Lund bedrivit sina enligt Schück-Warburg »fria, skönlitterära studier», måste han alltså ha sökt och funnit den därför erforderliga vitterheten på andra platser än i universitetets bibliotek.

Den första anteckningen om Lidner i bibliotekets utlåningsjournal är daterad 15 mars 1775. Tyvärr har det varit omöjligt att utläsa, vad Lidner då lånade. Vederbörande bibliotekstjänsteman nöjde sig nämligen inte blott med att anteckna datum, när lånet »restituerades», utan strök även ett mer eller mindre tjockt bläckstreck över boktiteln. De övriga nio journalanteckningarna ha dock varit relativt lätta att tyda. Här upp-tagas de i kronologisk ordning, varvid boktitlarna utskrivits i sin helhet. Den första datum betecknar dagen för boklånet, den andra dagen för återlämnandet (i ett par fall saknas dylik).

- 1) 18 mars–29 mars: Olof Dalin, *Svea rikets historia ifrån des begyn-nelse til våra tider*. Första delen, som innehåller hela hedniska tiden. Stockholm 1747.
- 2) 22 mars–26 april: Jacques Lacombe, *Drottning Christinas historia*, på fransyska författad af Herr Lacombe, och nu på svenska öfwersatt jämte nödiga anmärkningar. Stockholm 1765.
- 3) 29 mars–3 maj: Fru Pompadours *lefwerne . . . författat af henne sjelf på fransyska och öfwersatt på svenska af L. L. S.* Stockholm 1768.
- 4) 29 mars–20 maj: *Hännes kongl. maj:ts af Sverige, Drottning Chris-tinæ moraliska Tankar. Af högbemälte händes maj:t med egen hög hand på fransöska skrefne*. Stockholm 1756.

¹ LUB:s arkiv. Ser. F I a. Nr 2. Utlåningsjournal 1730–1784.

² En upplaga på grekiska med latinsk kommentar, tryckt i Frankfurt 1558.

- 5) 8 april–26 april: Carl Gustaf af Tessin, En gammal mans bref til en ung prints. Stockholm 1756.
- 6) 26 april–29 april: Gustaf Philip Creutz, Atis och Camilla. Skalde-digt i fem sånger. Stockholm (1761).
- 7) 29 april–6 maj: Jean François Marmontel, Sedolärande historier. Stockholm 1765.
- 8) 10 maj: Tal vid åtskilliga tillfällen (ett samlingsband, som senare »slaktats» och vars innehåll ej kan utrönas).
- 9) 9 december: Den swänska Mercurius. Första årgången, räknad från och med Julius 1755 till och med Junius 1756. Utgifwen af Carl Christoffer Gjørwell.

Ännu ett sätt att bringa fakta i dagen om Lidners studietid är att gå igenom åhörarlistorna från föreläsningarna vid universitetet, i den mån dessa äro bevarade. Tyvärr synas alla sådana listor för år 1774 vara försvunna. För år 1775 finnas ej få listor bevarade i Lunds universitets arkiv¹, och vid en genomgång av dessa har jag funnit Lidners namn tvenne gånger. På en lista, som gäller vårterminen 1775 och daterats 26 juni, har docenten i matematik, adjunkten vid universitetet Samuel Heurlin antecknat de studenter, som bevistade hans föreläsningar i geografi, fysik och matematik. Härunder tillfogar han: »Utom dess har jag af följande herrar varit anmodad hålla en lection uti principierne til Ingenieur-konsten.» Nitton »herrar» uppräknas, och bland dem är Lidner. Den andra listan, där Lidners namn förekommer, är daterad 30 juni och under-tecknad av språkmästaren vid universitetet I. Ifvar Kraak. På denna lista kan man utläsa, att Lidner »från Februario till Terminens slut» bevistade de föreläsningar, som Kraak »privatim» höll i franska språket. De föreläsningar, som Kraak höll »publice», har Lidner ej åhört. Ej heller förekommer han på Kraaks lista för höstterminen 1775, och likaså söker man förgäves hans namn på de åhörarlistor, som gälla föreläsningar i juridiska ämnen.

---

¹ Lunds univ:s arkiv. Kansliet. Ser. E XIV a Nr 3.